

REFERAT KLUBBMØTE I MALVIK ROTARY KLUBB 19.09.2023 SOM VAR BEDRIFTSBESØK HOS MOSTADMARKA JERNVERK

Presidenten ønsket velkommen.

Til stede: Det møtte 9 medlemmer og 1 gjest

Bursdager: Ingen

Lotteri: Ikke lotteri i dag

Orienteringssaker:

Ingen

3 min.:

iNGEN

Program:

Kveldens foredragsholder var Odd Bjørkli som gav oss en meget god orientering om Mostadmarka Jernverk sin historie.

Mostadmarka Jernverk var det eneste jernverket i Norge nord for Dovre, og hadde i sin storhetstid flere hundre ansatte. Jernverket var i drift i tre perioder, fra 1653-1695, fra 1753-1818 og fra 1822-1880. Jernverket regnes som Norges tredje best bevarte jernverk.

Et jernverk trengte malm, trekull og fossekraft. Malmen kom fra lokale gruver i området som Kleppterjergruva og Grønligruva. I verkets andre periode hentet man ikke malmen bare fra lokale gruver, men fra et større område bl. a. fra Smøla, Sunnmøre, Bispøyane utenfor Hitra og Rana. Malmen fra disse stedene ble fraktet med båt til Hommelvik og så fraktet med hest opp til Momarka.

Trevirket til kullproduksjon ble hentet lokal og fossekraft fikk man fra Foldsjøen.

I jernverkets første periode var produksjonen kanonkuler og stangjern. Senere perioder ble det produsert spiker og skipsnagler samt støpejernsovner. Et av de mest kjente produktene fra verket var støpejernsovner med en same med pulk og rein som motiv, «Finneovner» ble de kalt.

På 1870 tallet ble billigere å produsere jern ved hjelp av steinkull og kvaliteten ble også bedre med den nye teknologien. Så i 1880 var jernverkets historie over.

Ved jernverket var det også i alle tre driftsperiodene sagbruksdrift som var en stryke for den økonomiske driften i alle tre periodene. Ved nedleggelse av driften i 1880 ble dette flyttet ned til Hommelvik.

Mostadmark jernverks venner ble stiftet i 1985 og har stått for arbeidet med å synliggjøre verkets historie og ruinpark.

Rester av masovnene er bevart som ruiner. En smie fra 1750 åra er bevart på opprinnelig sted og har fått ny blåsebelg og kan brukes. Et par bygninger fra verket er bevart gjennom gjenbruk, Contoiret og Labbisstuggu. Disse er restaurert og flyttet tilbake til opprinnelig plass på området i venneforeningens regi. Det er også oppført bygninger på gammel tufter, en av disse inneholder informasjon om verkets historie.

Uten venneforeningens utrettelige innsats hadde nok ikke jernverkets historie blitt ivare tatt slik som det framstår i dag.

Hva skulle vi gjort uten ildsjeler og frivillig innsats.

Igjen takk til Odd for hans engasjerte fortellinger om jernverket.

Takk også for flott servering av kaffe og nysteikte vafler.